

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Op weg naar Informatiehuizen voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet

Verslag van de coördinatie in 2016

RIVM Briefrapport 2017-0098
M. van Langen | P.I. Loeff

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Op weg naar Informatiehuizen voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet

Verslag van de coördinatie in 2016

RIVM Briefrapport 2017-0098
M. van Langen | P.I. Loeff

Colofon

© RIVM 2017

Delen uit deze publicatie mogen worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

DOI 10.21945/RIVM-2017-0098

M. van Langen (auteur), RIVM
P.I. Loeff (auteur), RIVM

Contact:
Martijn van Langen
RIVM Milieu en Veiligheid
martijn.van.langen@rivm.nl

Dit project werd verricht in opdracht van Programmaraad 'Aan de slag met de Omgevingswet', in het kader van de ontwikkeling van het Digitaal Stelsel Omgevingswet.

Dit is een uitgave van:
**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**
Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
Nederland
www.rivm.nl

Publiekssamenvatting

Op weg naar Informatiehuizen voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet

Verslag van de coördinatie in 2016

Met de Omgevingswet wordt het omgevingsrecht vereenvoudigd en toegankelijker gemaakt. Het idee is om hiervoor tien Informatiehuizen op te zetten (geluid, lucht, bodem, water, afval, cultureel erfgoed, natuur, externe veiligheid, bouw en ruimte) waarin informatie per domein wordt ondergebracht. Wanneer wordt besloten de informatiehuizen te realiseren, gaan zij informatie leveren aan het Digitale Stelsel Omgevingswet. Dit stelsel wordt ontwikkeld om de uitvoering van Omgevingswet te ondersteunen. Met de Informatiehuizen wordt de beschikbaarheid en kwaliteit verbeterd van de gegevens die nodig zijn bij de processen van de Omgevingswet, zoals vergunningverlening en planvorming.

Het RIVM heeft in 2016 de opdracht gekregen om de ontwikkeling van de Informatiehuizen te begeleiden in de eerste zogeheten analysefase. Dit is de eerste van de drie fases die bepaald zijn om de Informatiehuizen op te zetten. In dit rapport wordt het werk dat hiervoor is verricht vastgelegd en verantwoord. Zo is een opzet gemaakt om de standaard Informatiehuizen in te richten (referentiearchitectuur). Daarnaast is een studie verricht over de kwaliteit van de gegevens. Deze en andere onderliggende studies zijn als bijlage toegevoegd.

Daarnaast zijn extra werkzaamheden verricht, die ook in dit rapport zijn beschreven. Dit betreft ondersteuning en advies aan het interbestuurlijke beslisorgaan voor de implementatieprogramma 'Aan de slag met Omgevingswet' (Programmaraad/ Opdrachtgevend Beraad), hulp bij de opdrachtverlening en de uitwerking van een Werkplan voor 2017. Het RIVM constateert dat het proces minder snel verloopt dan gewenst is en geeft daarover enkele adviezen. Zo wordt aanbevolen het momentum in het werk aan de informatiehuizen te benutten en de richting te expliciteren om concrete stappen te kunnen nemen in de totstandkoming van de Informatiehuizen.

Kernwoorden: omgevingswet, Digitaal Stelsel Omgevingswet, Laan van de Leefomgeving, Informatiehuizen

Synopsis

Preparing 'Information Houses' for the Digital Systems Environment and Planning Act (DSO)

Report on the coordination in 2016

The Environment and Planning Act simplifies environmental law and makes it more accessible. The idea is to establish 10 so-called 'Information Houses' for various domains (noise, air, soil, water, waste management, cultural heritage, nature, external safety, construction, and spatial planning) and to store information per domain in each Information House. Once a decision is taken to establish the Information Houses, these houses will supply information to the Digital Systems Environment and Planning Act (DSO) for each domain. This framework is being developed in order to facilitate the implementation of the Environment and Planning Act. The Information Houses will improve the availability and quality of the information that is needed for the Environment and Planning Act processes, such as the granting of permits and development of plans.

In 2016, RIVM was tasked with supervising the development of the Information Houses in the initial so-called analytical phase. This is the first of the three phases that were formulated for the purpose of establishing the Information Houses. The report at hand describes and accounts for the work carried out in this first phase. The design of the standard Information Houses (reference architecture) has been defined. In addition, a study was carried out on the quality of the information. These and other underlying studies are contained in the appendix.

This report also describes other activities carried out to facilitate the work at hand. This includes providing support and advice to the intergovernmental decision-making body for the implementation programme 'Environment and Planning Act in practice' (Programme Board/Commissioning Body), assistance in the granting of orders, and working out the details of a Work Plan for 2017. RIVM has noticed that the process is not proceeding as quickly as desired and gives several recommendations in that regard. For example, the momentum of the work carried out on the Information Houses until now should be taken advantage of and the direction that needs to be taken made more explicit in order to take concrete steps for establishing the Information Houses.

Keywords: Environment and Planning Act, Digital Systems Environment and Planning Act (DSO), Virtual Avenue of Information Houses ('Laan van de Leefomgeving'), Information Houses

Inhoudsopgave

1	Inleiding — 9
2	Verantwoording en resultaten deelopdrachten — 11
2.1	Begeleiding vervolganalyse — 11
2.2	Gebruikersbehoefte — 13
2.3	Werking van het stelsel (pilots) — 14
2.4	Uitwerking kaders — 15
2.4.1	Referentiearchitectuur Informatiehuizen — 16
2.4.2	Gegevenskwaliteit — 16
2.4.3	Criteria businesscase en plan van aanpak — 17
2.4.4	Juridische borging — 17
2.5	Informatiemodel — 18
2.6	Compositie/decompositie vraagstukken — 18
2.7	Coördinerend overleg — 19
3	Aanvullende werkzaamheden — 21
3.1	Werkplan Informatiehuizen 2017 — 21
3.2	Ondersteuning opdrachtverlening (inclusief kaders) — 22
3.3	Vorbereiding besluitvorming — 22
3.4	Bijdrage programmaplan en jaarplan Programma Implementatie Omgevingswet — 22
3.5	Deelname themagroepen, platform en stuurgroep IH Ruimte — 22
3.6	Communicatie — 23
3.7	Werkmethode '3B route' — 23
4	Reflectie op het proces — 25
5	Aanbevelingen — 27
	Bijlagen — 29

1 Inleiding

Als onderdeel van het interbestuurlijke programma Aan de Slag met de Omgevingswet, dat in 2015-16 is ingericht om de implementatie van de Omgevingswet vorm te geven, wordt onder andere gewerkt aan de totstandkoming van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Dat stelsel beoogt de voor de toekomstige uitvoering van de Omgevingswet (Ow) benodigde data en informatie eenvoudig en gestructureerd digitaal toegankelijk te maken voor gebruikers. Hierbij wordt uitvoering gegeven aan het gedachtengoed dat is beschreven in het definitierapport GOAL¹ (2014).

In de GOAL-rapportage is onder andere geschetst dat de informatie die het stelsel moet gaan ontsluiten inhoudelijk geordend wordt in zogenaamde 'Informatiehuizen' (IHn). Een informatiehuis is omschreven als een *'organisatorisch concept waarin de partijen die in een relevant domein actief zijn zodanig onderling gaan samenwerken, dat ze gebruikers van het digitale stelsel van beschikbare, bruikbare en bestendige informatie kunnen voorzien'*. Het GOAL document voorziet voor tien kennis- en beleidsdomeinen een informatiehuis.

In 2016 zijn in opdracht van de Programmaraad Aan de Slag met de Omgevingswet door de betrokken organisaties² verkennende analyses voor de tien IHn uitgevoerd. Onder andere is bezien hoe een IH eruit zou kunnen zien, wat ervoor nodig is om dit te realiseren en hoe de IHn met elkaar en met de rest van het DSO samenhangen. Deze analyses zijn het vervolg op de eerdere analyses die in 2015 in opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Milieu (programmadiirectie Eenvoudig Beter) uitgevoerd. In 2016 is nader ingezoomd op specifieke analysevraagstukken, en is een begin gemaakt met het uitwerken van vraagstukken die de tien IHn onderling, en met de rest van het DSO binden.

In opdracht van de Programmaraad Aan de Slag met de Omgevingswet heeft het RIVM in 2016 de (analyse-) werkzaamheden aan de informatiehuizen gecoördineerd.

In deze rapportage wordt verslag gedaan van de activiteiten die in 2016 zijn uitgevoerd, en wat de resultaten zijn. De belangrijkste producten zijn als bijlage bijgevoegd. Eén van de resultaten is een samenhangend werkplan dat er in 2017 toe moet leiden dat er besluitvorming kan plaatsvinden over het daadwerkelijk realiseren van informatiehuizen. Het werkplan is in februari 2017 geaccordeerd door het Bestuurlijk Overleg en wordt vanaf 1 maart 2017 door de betrokken organisaties uitgevoerd.

¹ http://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/publish/pages/114339/18_februari_2015_bijlage_2_naar-de-laan-van-de-leefomgeving-bouwsteen-voor-een-digitaal_stelsel_omge.pdf

² Het betreft een zestal organisaties: IPO (IHn Natuur en Externe Veiligheid), Kadaster (IHn Ruimte en Bouw), Rijksdienst Cultureel Erfgoed (IH Cultureel Erfgoed), RIVM (IHn Lucht en Geluid), Rijkswaterstaat (IHn Bodem, Afval & Grondstoffen, Water) en Unie van Waterschappen (IH Water).

Het rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 wordt verslag gedaan van de werkzaamheden die waren voorzien in de oorspronkelijke opdracht, en worden de resultaten daarvan geschetst. Hoofdstuk 3 beschrijft de belangrijkste bijkomende werkzaamheden en resultaten beschreven; deze werkzaamheden waren niet voorzien in de oorspronkelijke opdracht maar bleken wel noodzakelijk. In hoofdstuk 4 geven wij een aantal reflecties op het proces rondom de informatiehuizen, waarna in hoofdstuk 5 een aantal aanbevelingen worden geformuleerd, met name gebaseerd op deze reflecties.

2 Verantwoording en resultaten deelopdrachten

De Programmaraad Aan de Slag met de Omgevingswet heeft het RIVM verzocht om in 2016 de (vervolg)analyses van de in de GOAL-rapportage beoogde Informatiehuizen te coördineren. De coördinerende opdracht 2016 bevatte 7 deelopdrachten:

1. Coördinatie vervolganalyse individuele domeinen
2. Gebruikersbehoefte in beeld
3. Werking stelsel (pilots)
4. Uitwerking kaders
5. Ontwikkeling van een informatiemodel
6. Opdrachtverlening m.b.t. decompositie/compositie vraagstukken
7. Organiseren coördinerend overleg

Werkwijze

Bij de uitvoering van de werkzaamheden is gekozen voor een aanpak langs drie parallelle sporen:

- Een coördinatieteam³ verzorgde de begeleiding van de activiteiten van individuele IHn, bewaakte het overzicht over het veld, integreerde resultaten tot voor besluitvorming geschikte stukken, organiseerde kwartiermakersoverleggen;
- Informatiehuis-overstijgende vraagstukken zijn zoveel mogelijk in werkgroepen opgepakt. Aan de werkgroepen namen kwartiermakers en leden van het coördinatieteam deel, veelal in samenwerking met vertegenwoordigers van de vraagzijde (koepels bevoegde gezagen: VNG, IPO, UvW);
- Eens per maand organiseerde het coördinatieteam een bijeenkomst waarin kwartiermakers van de tien betrokken informatiehuizen ervaringen uitwisselden en gezamenlijke onderwerpen bespraken. Deze bijeenkomsten werden o.a. door de werkgroepen gebruikt om input uit de bredere groep op te halen en resultaten te toetsen. Ook fungeerden deze bijeenkomsten als platform voor informatieoverdracht m.b.t. bijvoorbeeld regelgeving, architectuur, besluitvormingsprocessen. De kwartiermakersbijeenkomsten hebben zoveel mogelijk plaatsgevonden op de locaties van de betrokken organisaties.

2.1 Begeleiding vervolganalyse

De verkennende analyse van de tien informatiehuizen vormt de eerste fase van de stapsgewijze ontwikkeling van de IHn, zoals in 2015 bestuurlijk is overeengekomen. De ontwikkeling is opgezet in drie stappen: na een succesvolle analyse volgt de fase van het opstellen van een plan van aanpak en een business case. Als ook die fase met succes is voltooid (en bevredigende resultaten heeft opgeleverd) kan de realisatiefase worden ingegaan. Conform bestuurlijke afspraak is voor de overgang naar een volgende fase steeds een positief go/no go besluit door het Bestuurlijk Overleg vereist.

³ Bestaande uit: Petra Loeff (algehele coördinatie), Martijn van Langen (coördinatie, omgevingsmanagement), Marjolein Biermans (m.n. gebruikersbehoefte, vanaf september 2016) en Shirley Hooijmans (ondersteuning, maart – december 2016)

Na oplevering van de eerste analyses in december 2015 heeft het coördinatieteam in samenwerking met de destijds verantwoordelijke opdrachtgever (ministerie I&M/ Eenvoudig Beter) per informatiehuis aandachtsgebieden bepaald die door de kwartiermakers verder verdiept moesten worden. Aan de hand hiervan hebben de informatiehuizen in 2016 de vervolganalyse vormgegeven.

Omdat inmiddels duidelijk was dat besluitvorming over een go/no go voor de volgende fase (opstellen Plannen van Aanpak) niet voor eind 2016 zou plaatsvinden, zijn de kwartiermakers daarbij ook aan de slag gegaan met zgn. "no regret" activiteiten, zodat zij niet stil zouden blijven staan tot de besluitvorming in december. Het betrof activiteiten die voorbereidend zijn op het maken van een plan van aanpak, zonder daarvoor onomkeerbare stappen te zetten. Een beschrijving van de no regret activiteiten is gegeven in de notitie 'verlenging analysefase 2e helft 2016'(zie bijlage).

De opdrachten in 2016 betroffen uitwerking van resterende analysevragen. Er is aanvullende duidelijkheid verschaft over de informatieproducten die het informatiehuis beoogt te verschaffen (bijv. bij lucht, geluid, cultureel erfgoed, bodem), de voorziene governance (bijv. water, ruimte, bouw), de relevante datasets (natuur, afval, bodem), de scope (bijv. ruimte, water, afval), de haalbaarheid (water, afval, bodem) en vraagsturing (bijv. externe veiligheid, natuur, bouw). De uitwerking van no-regret activiteiten ging o.a. over draagvlak stakeholders, visie op de relatie tussen de centrale voorzieningen van DSO en het Informatiehuis, indicatieve planning/schets eerste fase, risico's en beheersmaatregelen. Ook is gekeken naar de informatiebehoefte die voortvloeit uit de regels uit de ontwerp amvb's Ow.

Vier informatiehuizen (lucht, ruimte, cultureel erfgoed en water) hebben de vervolganalyse in mei afgerond, de overige IHN hebben de rapportages rond de jaarwisseling 2016-17 opgeleverd.

Ter ondersteuning van de vervolganalyses zijn de kwartiermakers door het coördinatieteam individueel begeleid. In bilaterale gesprekken zijn voortgang van de analyse, het proces van opdrachtverlening en besluitvorming en aandachtspunten voor gezamenlijk op te pakken activiteiten besproken. Het coördinatieteam fungeerde als klankbord/spiegel, als vraagbaak en als verbindende schakel naar de programmaorganisatie (met name naar de Programmaraad en naar het deelprogramma DSO).

In de gesprekken is vooral aandacht besteed aan:

- 1) Voortgang van de uitvoering van de opdracht;
- 2) Kennisoverdracht. Bijvoorbeeld over de stand van zaken ontwikkeling regelgeving en de betekenis ervan voor de ontwikkeling van de IHN, stand van zaken deelprogramma DSO;
- 3) Agendering voor de bijeenkomsten van het kwartiermakersteam: inhoudelijke onderwerpen zoals archivering, pilots/vraagsturing, maar ook issues m.b.t. planning, opdrachtverlening e.d.;
- 4) Wegwijzen: de verbinding is gelegd tussen individuele IHN daar waar zij van elkaar konden leren bijvoorbeeld op het gebied van (plateau)planning. Tevens om scherpte te krijgen in

begripsbepaling: wat is een informatieproduct, een toetsingsinstrument, validatie etc.

Het coördinatieteam heeft als onderdeel van dit deel van de opdracht ook geparticipeerd in de begeleidingscommissies van de verschillende informatiehuizen.

Resultaten

- Individuele rapportages van de informatiehuizen, opgeleverd in januari 2017.

2.2 Gebruikersbehoefte

Het Digitaal Stelsel Omgevingswet moet vraaggestuurd gaan opereren. Dat wil zeggen dat het stelsel informatie moet gaan leveren die aansluit bij de behoeften van de toekomstige gebruikers, bij de uitoefening van hun taken onder de Omgevingswet. Dat betekent ook voor de informatiehuizen dat zij hun aanbod aan producten ('informatieproducten') moeten gaan vormgeven op basis van de behoeften van de gebruikers. Bij de analyses van de informatiehuizen is per domein in eerste instantie gekeken naar de behoefte van toekomstige gebruikers, veelal in overleg met vertegenwoordigers van het uitvoerende netwerk binnen het betrokken domein. Ook bleek dat het, met name ten behoeve van prioriteitstelling en management van het gehele portfolio van informatieproducten, noodzakelijk is om de gebruiksbehoefte over het geheel van de tien domeinen nader in kaart te brengen.

Er is met name ingezoomd op de behoeften van de bevoegde gezagen, de overige gebruikers (burgers, bedrijven) zijn vooralsnog buiten beschouwing gebleven.

De individuele IHN organiseren interviews en workshops met individuele gemeenten om de gebruikersbehoefte te achterhalen. Dit zijn lopende projecten op basis waarvan een eerste beeld ontstaat van de behoefte van het bevoegd gezag als gebruiker (in bijvoorbeeld processen van vergunningverlening en planvorming), voor het betreffende domein. Op hoofdlijnen is het beeld dat er behoefte is aan het centraal (de data is nu te gefragmenteerd beschikbaar) en gecombineerd (datastromen zijn nu moeilijk samen te brengen) beschikbaar stellen van veelal bestaande data/informatie. De data/ informatie wordt naar de mening van gemeenten bij voorkeur gepresenteerd op een interactieve kaart.

Op basis van de werksessies en interviews is de indruk dat de grootste informatiebehoefte is:

- Kaart waarop de omgevingskenmerken zijn aangegeven die dienen als invoerparameter voor onderzoeken (voor bijvoorbeeld lucht en geluid) zoals als rijsnelheden, gebouwhoogtes, wegdektypen, verkeersintensiteiten, ligging van gevoelige bestemmingen
- Kaart die inzicht geeft in de vergunde situatie
- Kaart die inzicht geeft in de huidige situatie
- Kaart die inzicht geeft in regels (zowel centraal en decentraal) die van toepassing zijn

- Kaart die inzicht geeft in beleid (eigen beleid en beleid van andere overheden) dat van toepassing is.

We hebben als coördinatieteam in beeld gebracht wat er tot nu toe is gedaan om de gebruikersbehoefte te achterhalen. Dit heeft een overzicht opgeleverd van bestaande en reeds uitgevoerde werkgroepen en activiteiten (zie bijlage). Hiermee kunnen we zicht houden op mogelijke gaten en overlap en waar mogelijk verbindingen leggen. Het overzicht vormt de basis voor de uitwerking van de vraagstelling in 2017.

Verder hebben we over het gehele beleidsveld van de omgevingswet bekeken in hoeverre het VIVO-rapport⁴ voor gemeenten antwoord geeft op de vraag welke informatiebehoefte er is om de verschillende bedrijfsprocessen als visievorming, planvorming, vergunningverlening en toezicht te ondersteunen. Geconstateerd is dat de rapportage op deze vraag onvoldoende antwoord geeft. Het is lastig om de inhoudelijke informatiebehoefte concreet te maken.

Samen met de VNG is gewerkt aan een aanpak om de informatiebehoefte ter ondersteuning van de gemeentelijke bedrijfsprocessen te concretiseren, zodat daar bij de verdere ontwikkeling van de informatiehuizen rekening mee kan worden gehouden. In dit kader hebben wij met VNG tijdens twee werkateliers met gemeenten een dagdeel over informatiehuizen voorbereid en uitgevoerd. Tijdens die bijeenkomsten is aan de doelgroep doel en opzet van de informatiehuizen verduidelijkt en is een begin gemaakt met het gesprek over de informatiebehoeften. Tijdens de bijeenkomsten bleek dat het voor de ambtenaren van gemeenten nog erg lastig is om zich een voorstelling te maken van de veranderopgave die de Ow met zich meebrengt en de gegevens- en informatiebehoefte die daaruit volgt. In 2017 zal hieraan expliciet aandacht moeten worden besteed.

Resultaten

- Een overzicht van alle projecten en activiteiten van de informatiehuizen die gericht zijn op het achterhalen van de gebruikersbehoefte.
- Een eerste inzicht in de belangrijkste informatiebehoefte van het bevoegd gezag
- Aanpak concretisering informatiebehoefte ter ondersteuning van gemeentelijke bedrijfsprocessen
- Twee werkateliers met focus informatiebehoefte ter ondersteuning van gemeentelijke bedrijfsprocessen

2.3 Werking van het stelsel (pilots)

Vanuit de behoefte om meer greep te krijgen op hoe het stelsel straks zal gaan werken en hoe de IHN daarbij gezamenlijk relevante informatie kunnen gaan leveren is door de IHN een aantal pilots/testomgevingen gestart ("beeldende pilot").

Begin 2016 zijn vertegenwoordigers van de 5 informatiehuizen Bouw, Ruimte, Cultureel Erfgoed, Natuur en Externe Veiligheid bij elkaar

⁴ <http://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/publish/pages/114186/eindrapport-vivo-vng.pdf>

gekomen om samen te experimenteren met (op dat moment) abstracte begrippen als informatieproducten, samengestelde informatie, aansluiting op het DSO. Het idee was om samen te brainstormen over concrete gebruikersvraagstukken en deze te beantwoorden door concrete producten te ontwikkelen en door te ontwikkelen. Dit is gedaan aan de hand van twee concrete casussen: Leegstaande kerk (rijksmonument) in Overschild en een langdurig planvormingstraject in het Sloegebied (Provincie Groningen).

Resultaat

- De casus Overschild heeft geresulteerd in een werkend prototype van een app, zie <https://kadaster.appnetwork.nl/>. De app is gemaakt om te experimenteren met het combineren van objectgerichte informatie uit verschillende domeinen en biedt inzicht in informatie over gebouwen. De app geeft de informatie weer op een kaart en heeft een set aan samengestelde data vanuit de 5 informatiehuizen. De vraag 'mag ik hier wonen' is centraal gesteld.
- Voor de Casus Sloegebied zijn datalagen in de Atlas Leefomgeving geplaatst: verschillende beschikbare datasets over elkaar heen gelegd om te komen tot 1 viewer waar in één oogopslag het Sloegebied vanuit de 5 verschillende huizen zichtbaar werd. Hiermee is geprobeerd een eerste vorm van het '1 druk op de kaart principe' te creëren.
- Bevindingen:
 - Er is al behoorlijk wat informatie beschikbaar.
 - Maar het beantwoorden van praktijkvragen vraagt combineren van informatie en dat is nog best een puzzel.
 - De kloof tussen vraag (van burgers, bedrijven, overheden) en aanbod (van data, informatie uit meerdere informatiehuizen) is nog groot.
 - Succesvol beantwoorden van vragen van gebruikers door DSO vraagt om informatiehuizen die gegevens structureren en combineren.

2.4 Uitwerking kaders

Uit de analyses van de informatiehuizen uit 2015 is gebleken dat er bij de kwartiermakers en hun opdrachtgever(s) behoefte bestaat aan duidelijkheid omtrent de kaders waarmee de Informatiehuizen te maken krijgen. Het gaat zowel om juridische kaders (wat wordt m.b.t. de informatiehuizen en hun producten vastgelegd in de wet) als om kaders van meer (informatie-)technische aard zoals aansluitvereisten, standaardisatie, eisen aan de architectuur van de voorzieningen e.d., en om kaders waarmee sturing kan worden gegeven aan de verschillende fasen in de ontwikkeling van de informatiehuizen en op grond waarvan resultaten kunnen worden beoordeeld.

In de volgende paragrafen worden de kaderstellende thema's toegelicht waaraan in 2016 door de informatiehuizen is gewerkt: referentiearchitectuur, gegevenskwaliteit, criteria Businesscase/ plan van aanpak, juridische borging.

2.4.1 *Referentiearchitectuur Informatiehuizen*

Eén van de uitgangspunten bij de ontwikkeling van het Digitaal Stelsel Omgevingswet is dat de digitale ondersteuning van de Omgevingswet in zijn algemeenheid onder architectuur wordt ontwikkeld. Dit, in combinatie met de behoefte bij kwartiermakers om meer zicht te krijgen op gezamenlijkheid en gemeenschappelijkheid met betrekking tot de inrichting van het informatiehuis, was aanleiding om een referentiearchitectuur op te stellen. Het voortouw van deze activiteit ligt bij RIVM, met een werkgroep waarin meerdere kwartiermakers van informatiehuizen zijn vertegenwoordigd.

De werkgroep heeft een eerste versie van de referentiearchitectuur opgeleverd. Deze geeft een gemeenschappelijk beeld van de inrichting van een 'standaard' informatiehuis en beschrijft welke functies en rollen hierin relevant zijn. Ook bevat het een overeengekomen definitie van een informatieproduct. De informatiehuizen kunnen de referentiearchitectuur gebruiken, waar bij het de verwachting is dat een en ander voor alle IHn toepasbaar is. De referentiearchitectuur is tevens een middel om met elkaar en met anderen te communiceren, samen te werken en afgestemde informatieproducten te kunnen leveren. Het is de verwachting dat, naarmate de inzichten over de werking van het stelsel en de rol van de IHn daarin toeneemt, er updates van de referentiearchitectuur zullen verschijnen.

Resultaat

- Uitwerking referentiearchitectuur informatiehuizen (zie bijlage)

2.4.2 *Gegevenskwaliteit*

Uitgangspunt voor de door het DSO te leveren informatieproducten is dat er voldaan wordt aan de '3B's', die de kernkwaliteiten van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) uitdrukken. Dat wil zeggen, dat voldaan wordt aan de kwaliteitscriteria Beschikbaarheid, Bruikbaarheid en Bestendigheid⁵. Een belangrijke pilaar onder deze kwaliteitseis is een goede kwaliteit van de brongegevens/data op basis waarvan de informatieproducten worden samengesteld.

Al eerder heeft RIVM in opdracht van het ministerie van I&M/Eenvoudig Beter onderzocht wat er nodig is om de 3B's te concretiseren en de vertaling te maken naar feitelijk te implementeren eisen aan brondata en informatieproducten⁶. Op de fundamenten van dit onderzoek is in het kader van de coördinatie Informatiehuizen een volgende slag gemaakt. Daarvoor hebben wij een werkgroep gegevenskwaliteit gestart, waarin informatiehuizen gezamenlijk invulling hebben gegeven aan een uitwerking van de 3B's. Dit heeft geresulteerd in een (ook buiten de groep van IHn) breed gewaardeerde working paper. Dit rapport geeft een handreiking (stappenplan) voor het concreet implementeren van gegevenskwaliteit in de context van de Omgevingswet. Het beschrijft een visie en een aanpak voor gegevenskwaliteit op basis van breed toegepaste algemene theorie en ervaringen bij de overheid. De nadruk

⁵ Zie de rapportage GOAL:

http://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/publish/pages/114339/18_februari_2015_bijlage_2_naar-de-laan-van-de-leefomgeving-bouwsteen-voor-een-digitaal-stelsel_omge.pdf

⁶ Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), Omgevingswet: aanbevelingen voor verdere concretisering kwaliteitscriteria (3B's), 2017

ligt op inhoudelijke kwaliteit; dat wat je kunt constateren in de gegevens zelf. Het biedt concrete indicatoren op basis waarvan uniform kan worden gerapporteerd over de kwaliteit van brongegevens en daarvan afgeleide informatieproducten in het DSO en de informatiehuizen. De inhoud van dit document is zowel van toepassing op informatieproducten als op de daaraan ten grondslag liggende brongegevens. Het doel is met name een verdieping van het thema voor informatiehuizen zelf (wat wij verstaan onder gegevenskwaliteit) en dient als input voor gedachtenvorming met onze omgeving (DSO, wetgevers en beleidsmakers). Het rapport wordt dan ook o.a. als input gebruikt in de Themawerkgroep invulling lagere regelgeving-gegevenskwaliteit (IenM).

Resultaat

- Working paper: Gegevenskwaliteit in de Omgevingswet; Een Raamwerk voor Informatiehuizen (zie bijlage)

2.4.3 *Criteria businesscase en plan van aanpak*

In het bestuursakkoord (april 2016) is afgesproken dat de informatiehuizen stapsgewijs ontwikkeld worden. De ontwikkeling kent de volgende fases: analyse, plan van aanpak / businesscase, realisatie. Voor de overgang naar elke nieuwe fase is een go / no-go besluit in het bestuurlijk overleg noodzakelijk. Hiervoor zijn duidelijke, door de opdrachtgever vast te stellen kaders en criteria nodig. Op verzoek van de Programmaraad is in 2016 gewerkt aan criteria voor het uitwerken van een plan van aanpak en business case. Daarbij hebben we samengewerkt met de Ondersteunende Unit (OU) van het Opdrachtgevend Beraad. Besprekingen van deze (concept-)kaders in de Programmaraad is door ons voorbereid en gefaciliteerd.

Begin mei is in opdracht van de OU door een extern bureau een voorstel gemaakt voor criteria voor plannen van aanpak en business cases. Tussenresultaten zijn meerdere malen gereviewd door het coördinatieteam. Ook hebben we de resultaten besproken in het kwartiermakersteam Informatiehuizen en met individuele kwartiermakers.

Het rapport is op 17 mei ingebracht in de Programma Raad. De OU heeft vervolgens een werkgroep gestart om criteria verder vorm te geven en toepasbaar te maken. Een vertegenwoordiging van de Informatiehuizen maakte deel uit van deze werkgroep en heeft input geleverd voor het opstellen van criteria. De resulterende notitie is vastgesteld door de interdepartementale Stuurgroep Omgevingsrecht, maar heeft nog niet tot besluitvorming geleid binnen Programmaraad/ Opdrachtgevend Beraad.

2.4.4 *Juridische borging*

Door het ministerie van IenM is in 2016 gewerkt aan de juridische borging van het Digitaal Stelsel Omgevingwet. Dit krijgt enerzijds vorm in de Ministeriële Regelingen onder Omgevingswet, anderzijds in de Invoeringswet en onderliggende besluiten/regelingen. Voor het voorbereiden en opstellen van de Ministeriële Regeling(en) onder de Omgevingswet heeft het ministerie van IenM thema-werkgroepen ingericht. De informatiehuizen nemen deel aan vijf werkgroepen: governance, gegevenskwaliteit, gegevens, standaarden, privacy.

Onder aansturing van het coördinatieteam IHn leveren de kwartiermakers input op de gedachtenvorming omtrent de juridische verankering van de IHn. Daarnaast is in 2017 input geleverd middels reviews en discussiebijeenkomsten. In goede dialoog tussen wetgevingsjuristen en kwartiermakers zijn oplossingen gevonden die op draagvlak kunnen rekenen.

Volgens planning worden de Ministeriële Regelingen in het najaar van 2017 opgeleverd.

2.5 Informatiemodel

In 2015 heeft het RIVM namens de IHn door Geonovum een verkenning laten uitvoeren naar de mogelijkheden om tot een globaal informatiemodel te komen voor de informatiehuizen. Doel was om bewustwording van het belang van informatiemodellering bij de IHn te vergroten, en zicht te krijgen op het globale gegevenslandschap.

De essentie van een informatiemodel is het goed beschrijven van de betekenis van gegevens. Dit gebeurt in een taal die herkenbaar is in de organisatie, en op een zodanige eenduidige manier is gestructureerd, dat de relatie tussen wetgeving, processen en de informatiekundige wereld gemaakt kan worden. De kern van een informatiemodel zijn begrippen, definities en hun onderlinge samenhang.

In 2016 is als vervolg hierop een concrete casus uitgevoerd, waarbij aan de hand van een praktijkvoorbeeld ervaring is opgedaan door enkele IHn met aspecten van informatiemodellering. Daarnaast is er een verkenning gedaan naar de mogelijkheden en contouren van een informatiemodel Verkeer voor de Omgevingswet. Er is onderzoek gedaan naar de informatiebehoefte en het informatieaanbod op het gebied van weg- en verkeersgegevens voor de informatiehuizen Geluid, Lucht en Externe Veiligheid. Ook de informatiehuizen Bouw en Ruimte zijn bij dit proces betrokken. Van beide onderzoeken is een rapportage opgeleverd (zie bijlage).

Resultaten

- Rapport casus informatiemodellering (bijlage)
- Rapport verkenning informatiemodel verkeer (bijlage)

2.6 Compositie/decompositie vraagstukken

In de opzet van het digitaal stelsel is de voor besluitvorming over activiteiten in de leefomgeving benodigde informatie ondergebracht in tien afzonderlijke, op inhoud omschreven domeinen. In de praktijk zal echter blijken dat informatie vragen van gebruikers niet specifiek gericht zijn op één enkel domein. Praktijksituaties zoals de vraag 'mag ik op deze locatie woningbouw plegen' vergen in de regel informatie vanuit verschillende domeinen (bijvoorbeeld geluid, luchtkwaliteit, bodem). De behandeling van dergelijke samengestelde vraagstukken vraagt van het stelsel dat er enerzijds decompositie van de vraag plaatsvindt: het uiteenrafelen van de samengestelde vraag in informatie vragen aan elk van de relevante domeinen/informatiehuizen. Anderzijds vraagt dit van het stelsel dat er compositie plaatsvindt: samenvoegen van de informatie uit elk van de relevante domeinen/informatiehuizen tot één samenhangend pakket informatie voor de gebruiker.

In de oorspronkelijke opdracht werd het RIVM gevraagd om verkennend werk op dit onderwerp te verrichten, t.b.v. een opdracht tot (technische) uitwerking aan het deelprogramma DSO. In de loop van 2016 heeft de opdrachtgever ervoor gekozen om de opdracht compositie/decompositie in zijn geheel neer te leggen bij het deelprogramma DSO, en heeft RIVM hier geen nadere analyse op gepleegd. De informatiehuizen zullen in 2017 betrokken worden bij de verdere vormgeving van dit vraagstuk.

2.7 Coördinerend overleg

Medio 2016 hebben wij geconstateerd dat het voor een voortvarende uitwerking van de informatiehuizen noodzakelijk was om een aantal vraagstukken te bespreken in de driehoek Programmaraad – Ondersteunende Unit – Coördinatieteam. Aanleiding hiervoor was de constatering dat het proces rondom de sturing van de IHN door enerzijds programmaraad en anderzijds het ministerie I&M/Ondersteunende Unit en beleidsdirecties niet optimaal verliep, waardoor veel tijdverlies optrad.

Hiervoor is in overleg met de voorzitter van de programmaraad en het hoofd van de Ondersteunende Unit een coördinerend overleg (CO) ingesteld. Het doel van het overleg was om de verrichtingen van opdrachtgever (Programmaraad) en beleid (EB/ Ondersteunende Unit) op het gebied van de IHN bij elkaar te brengen en waar nodig duidelijkheid te scheppen. Vraagstukken werden geagendeerd die op visieniveau nog nadere uitwerking behoeften of waarvoor interbestuurlijk nog geen besluitvorming had plaatsgevonden. Ook zijn vraagstukken aan bod gekomen waarvoor het (inhoudelijk) beleid nog niet geheel was uitgekristalliseerd. Voorbeelden van dergelijke onderwerpen zijn het interbestuurlijk besluitvormingsproces, scope-vraagstukken, kaders voor opdrachtverlening (beoordelingscriteria). Het CO is een vijftal keren bijeen geweest.

In het coördinerend overleg waren vertegenwoordigd:

- Ineke van der Hee (programmadirecteur Aan de slag met de omgevingswet)
- Petra Loeff(RIVM, coördinatie informatiehuizen)
- Hedi van Dijk (OGB/hoofd ondersteunende unit)
- Martin Brederoo (Domeinmanager Informatie-Programma DSO)

3 Aanvullende werkzaamheden

Naast de werkzaamheden zoals beschreven in de initiële opdracht, hebben de ontwikkelingen rondom de IHn er in de loop van 2016 toe geleid dat aanvullende activiteiten moesten worden uitgevoerd. De belangrijkste daarvan zijn:

- uitwerken van werkplan 2017
- ondersteuning bij opdrachtverlening (inclusief kaders) en voorbereiding besluitvorming
- aanzet communicatieplan
- deelname aan diverse thema werkgroepen, platforms en stuurgroepen.

Daarnaast zijn er frequent adhoc overleggen rond ontwikkelingen van Informatiehuizen met Eenvoudig Beter, beleidsdirecties, Ondersteunende Unit en de wetgevingsjuristen geweest.

Hieronder zijn de belangrijkste aanvullende werkzaamheden toegelicht.

3.1 **Werkplan Informatiehuizen 2017**

Eind 2016 hebben de Programmaraad (als opdrachtgever) en het coördinatieteam (als vertegenwoordiger van de opdrachtnemers) geconstateerd dat het voor de continuering van de voortgang van de Informatiehuizen nodig was om een concreet werkplan voor 2017 op te stellen waarin, als aanvulling op de eerder genoemde fasegewijze ontwikkelaanpak, de meerwaarde van het samen optrekken van de 10 domeinen centraal staat. Als vervolg op deze constatering hebben we met de trekkers van de IHn tussen 25 oktober en 24 november een Werkplan 2017 opgeleverd en de besluitvorming over het plan voorbereid. Daarbij waren vertegenwoordigers van VNG, IPO, Unie van Waterschappen en Rijk (vraagzijde) en de domeinmanager informatie van het deelprogramma DSO nadrukkelijk betrokken.

Het plan is eind 2016 akkoord bevonden door de Programmaraad en begin 2017 ook bestuurlijk vastgesteld. De rol van RIVM als coördinator IHn in dit proces was om het voortouw te nemen, penvoering, stroomlijnen, keuzes maken, focus aanbrengen, organiseren overleg met de IHn en met de opdrachtgever.

Het werkplan heeft als doel om eind 2017 zodanige beslisinformatie op te leveren dat eind 2017 bestuurlijke besluitvorming kan plaatsvinden over of, en zo ja welke informatiehuizen zullen worden ontwikkeld. Het hart van het voorstel wordt gevormd door de beschrijving van de activiteiten die we voorzien, de zgn. product breakdown. In de product breakdown zijn de werkzaamheden voor de individuele informatiehuizen in verband gebracht met de werkzaamheden die nodig zijn om de 10 domeinen met elkaar als stelsel te laten werken, met de uitwerking van de gebruikersbehoeften en met de relevante initiatieven van externe partijen. De achterliggende gedachte is dat de meerwaarde voor gebruikers ontstaat vanuit de verbinding over de 10 betrokken domeinen heen, en dat sturing op samenhang en verbinding nodig is gelet op de behoefte van gebruikers in hun werkprocessen (behoefte

aan informatieproducten vanuit verschillende IHn) en vanuit de inhoudelijke samenhang tussen de Informatiehuizen. Het werkplan beoogt eind 2017 een aantal concrete resultaten op te leveren, zoals ontwikkelplannen voor informatiehuizen/informatieproducten en voor datakwaliteit, uitgewerkte business cases, een roadmap voor de ontwikkeling van de informatieproducten, een aanzet voor informatiemodellering, en eerste beeld van te bereiken synergie m.b.t. gezamenlijk IT voorzieningen.

Resultaat:

- Werkplan Informatiehuizen 2017 (zie bijlage)

3.2 Ondersteuning opdrachtverlening (inclusief kaders)

Naast ondersteuning bij teksten voor offerte-uitvraag en opdrachtverlening begin 2016 is gedurende het jaar inspanning geleverd rond aanvullende opdrachten. Deze activiteiten bestonden uit:

- Ondersteuning bij:
 - offerte aanvraag (teksten en communicatie) 2de helft 2016 (10 informatiehuizen),
 - raming benodigde budgetten 2de helft 2016 (uitvraag + notitie PR)
 - opdrachtverlening juni- december voor 4 informatiehuizen (no regret activiteiten)
 - aanvullende opdracht voor 6 informatiehuizen ter afronding analyses
- Opstellen kader: beschrijving no regret activiteiten
 - met kwartiermakers Informatiehuizen identificeren van 'no regret'
 - schrijven notitie t.b.v. besluitvorming PR en OGB

3.3 Voorbereiding besluitvorming

Besluitvorming rondom de informatiehuizen vergt veel tijd en aandacht. Voor Programmaraad en Opdrachtgevend beraad zijn diverse notities opgesteld ter voorbereiding van besluitvorming rond de Informatiehuizen. Daarnaast zijn notities en/of voortgang/ontwikkelingen verschillende malen toegelicht in de Programmaraad.

3.4 Bijdrage programmaplan en jaarplan Programma Implementatie Omgevingswet

Voor het Programmaplan 2016-2019 en jaarplan 2017 voor het PIOW zijn door het coördinatieteam teksten aangeleverd⁷.

3.5 Deelname themagroepen, platform en stuurgroep IH Ruimte

Het coördinatieteam verzorgt de deelname van de informatiehuizen aan het "platform domeineigenaren". Dit platform is door I&M opgericht om de beleidsverantwoordelijken van domeinen waarbinnen Informatiehuizen zijn voorzien, te informeren en betrekken bij de

⁷ http://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/publish/pages/117997/160236-22_programmaplan_lr_def_26_januari_2017.pdf

ontwikkelingen van informatiehuizen. Deelnemers van het platform zijn vertegenwoordigers van de beleidsdirecties van I&M, van EZ en van OC&W.

De coördinatie IHn maakt als senior user deel uit van de stuurgroep voor het DSO project Informatiehuis Ruimte. Dit informatiehuis wordt als onderdeel van 'Scenario 2' van het bestuursakkoord binnen het deelprogramma DSO ontwikkeld. Als zodanig is het IH Ruimte daarmee een voorloper, aan de hand waarvan voor alle IHn relevante aspecten van DSO worden uitgewerkt.

3.6 Communicatie

In overleg met de voorzitter van het Tactisch Team Communicatie van het Programma Aan de Slag met de Omgevingswet heeft RIVM als coördinator informatiehuizen eind 2017 het voortouw genomen om met communicatieprofessionals van de betrokken organisaties te komen tot een gezamenlijke communicatiestrategie. In 2016 zijn daarvoor de eerste stappen gezet. Er is gewerkt aan kernboodschappen en een visie op Informatiehuizen (te communiceren beeld). Het vervolg op deze aanzet is opgenomen in het Werkplan Informatiehuizen 2017, en moet worden uitgewerkt tot een strategisch communicatieplan met bijbehorende acties.

Ook in 2016 is al gecommuniceerd over de informatiehuizen. Meer op ad hoc basis, en volgend op de behoefte die bestond in het netwerk rondom de IHn:

- Bij betrokken beleidsdirecties van I&M bestond behoefte aan een beeld en beschrijvingen van wat een informatiehuis is en doet. Voor hen was bijvoorbeeld van belang of toetsingsinstrumenten onderdeel uitmaken van een IH en wat de rol van beleidsdirecties is bij de besluitvorming. Als coördinatieteam hebben wij het beeld verhelderd en een grafische weergave van het concept informatiehuis gemaakt (zie bijlage).
- Het deelprogramma DSO bleek ook behoefte te hebben aan een concreter beeld van de Informatiehuizen. Achterliggende reden daarvoor was gelegen in de noodzaak om een goede aansluiting van IH/gegevens met de rest van het DSO te kunnen realiseren. Als voorbeeld: het is van belang te weten welke vormen informatieproducten kunnen aannemen, en om te onderzoeken of het deelprogramma DSO goed scherp of deze vormen goed kunnen worden ontsloten. In de regelmatige (mondelijke) contacten met het deelprogramma DSO is in deze informatiebehoefte voorzien.

3.7 Werkmethode '3B route'

In opdracht van het ministerie van IenM is (door DHV Royal Haskoning/Geo-Logica) een analyse-, denk- en werkmethode opgezet ter ondersteuning van de ontwikkeling van de Informatiehuizen. Deze '3B route' geeft een methodiek om informatie(producten) te identificeren die direct voortvloeien uit het wettelijk kader dat de Ow biedt, en draagt daarmee bij aan de verdere scoping van de IHn. Door middel van een 'warme overdracht' is deze methode van het ministerie naar het Programma Aan de Slag met de Omgevingswet, meer in het bijzonder

naar het coördinatieteam IHn overgeheveld. In dit kader heeft het RIVM een opdracht verleend aan Geo-Logica om de methode te documenteren zodat deze gemakkelijk toepasbaar is voor alle kwartiermakers.

4 Reflectie op het proces

Terugkijkend op 2016 komen wij hieronder tot een aantal observaties. In het volgende hoofdstuk worden deze gevolgd door aanbevelingen.

- Er is in 2016 door de kwartiermakers IHn en het coördinatieteam veel werk verzet. Waar de ideeën over rol, doel, opzet en vormgeving in de 10 betrokken inhoudelijke domeinen eind 2015 nog erg verschilden, zijn de informatiehuizen in spe eind 2016 toegegroeid naar een gemeenschappelijk beeld van de opgave. Er is veel duidelijk geworden over welke informatieproducten in eerste aanleg zullen worden geleverd, hoe de verbinding met de centrale voorzieningen van het DSO er in functionele zin uit zullen zien, en wat de opgave is om tot daadwerkelijk informatiehuizen en informatieproducten te komen. Daarbij is de groep van kwartiermakers, die aanvankelijk louter op de eigen opgave gericht waren, toegegroeid naar een groep kwartiermakers die zich zeer bewust zijn van de samenhang tussen de te leveren informatieproducten en die gemotiveerd zijn om de opgave samen op te pakken. Daardoor kon ook de stap naar een wat concreter werkplan voor 2017 worden gezet.
- Niet alleen in de kring van kwartiermakers maar ook daarbuiten is als resultaat van het werk dat in 2016 is verzet, het beeld en het belang van de informatiehuizen duidelijk geworden: bij gebruikers, bij bevoegde gezagen, bij de opdrachtgevers en bij het deelprogramma DSO. De producten die zijn opgeleverd (zie de bijlagen) hebben daar toe bijgedragen, evenals gesprekken, presentaties en dergelijke.
- Dat wil echter niet zeggen dat er het maximale uit is gehaald. Er is, onder andere als gevolg van onduidelijkheid over het proces van opdrachtverlening, besluitvorming en afronding van de opdrachten, veel tijd en energie gaan zitten in overleg, afstemming en in het maken van beslisnotities voor de Programmaraad en het Opdrachtgevend Beraad. De interbestuurlijke complexiteit en de onduidelijkheid over de rollen van Programmaraad, Opdrachtgevend Beraad en Ondersteunende Unit maakten dat de aansturing niet altijd duidelijk en soms verrassend was en de te volgen koers niet altijd stabiel was. Besluitvorming was niet voorspoedig, werd een aantal malen voorzien maar niet doorgezet. Geconstateerd moet worden, dat er daardoor behoorlijk wat uren (en daarmee middelen) zijn gaan zitten in het produceren van stukken, en niet in het boeken van daadwerkelijke resultaten.
- Het is helder en begrijpelijk dat de interbestuurlijke afspraak om geen onomkeerbare stappen te zetten en te streven naar een financieel haalbaar stelsel in deze fase invloed heeft op de voortgang. Wij stellen daarbij wel vast dat het niet-besluiten, dat in 2016 prevaleerde, ook flink geld heeft gekost.

- Nogal eens ontstond discussie over de mate waarin de aanpak van de analyses en de resultaten daarvan voor de verschillende domeinen/informatiehuizen van elkaar konden verschillen. Het beeld was dat meer eenvormigheid gewenst was. Wij hechten er in dat kader aan om te benadrukken dat de betrokken kwartiermakende organisaties niet in een *green field* zijn begonnen. Immers, de ontwikkeling van informatiehuizen vindt zijn basis in het reeds bestaande primaire proces van de betreffende organisaties. RWS, Kadaster, UvW, IPO, RCE en RIVM voeren ook nu al taken uit op het terrein van data- en informatievoorziening en zijn daarmee ook nu al een soort van 'huizen'. De opgave voor het DSO bestaat als het ware uit het zodanig organiseren en aanvullen van hun takenpakket, dat er tegen de achtergrond van hun bestaande 'huis' een 'voorkamer' wordt gerealiseerd die de dienstverlening naar het DSO vanuit het bestaande primaire proces verzorgt. Deze intensieve relatie met het bestaande primaire proces, dat voor elk van de kwartiermakende organisaties anders is, maakt dat eenvormigheid slechts ten dele mogelijk en onzes inziens ook niet nodig is.
- Het is goed dat er in 2017 kan worden gewerkt aan de hand van een concreter werkplan. Dat geeft houvast en richting. We constateren echter ook, dat het werkplan eind 2017 vooral papieren producten zal opleveren en dat échte concrete stappen pas daarna kunnen worden gezet. Dat leidt tot risico's met betrekking tot de ambitie om bij inwerkingtreding van de Omgevingswet, in 2019, met enige mate van informatieproducten te kunnen starten.

5 Aanbevelingen

- Het is van belang dat de kwartiermakers informatiehuizen in 2017 tempo kunnen maken en voortgang kunnen boeken. We bevelen de opdrachtgever aan om ervoor te zorgen dat zij zo min mogelijk belast worden met het produceren van proces-gerichte stukken. Organiseer als opdrachtgever de onvermijdelijke bureaucratie van hen af. Zorg er ook voor dat de afspraken tussen Programmaraad, Opdrachtgevend Beraad en Ondersteunende Unit zodanig zijn dat er eenduidigheid ontstaat in de opdrachten aan de kwartiermakers.
- Voor de informatiehuizen staat 2017 in het teken van het uitvoeren van het werkplan zoals dat eind 2016 is opgesteld. De in het plan beschreven activiteiten worden uitgevoerd onder aansturing van een nieuw geformeerd regieteam. De Programmaraad is de opdrachtgever voor het Werkplan, en er is € 6,5 miljoen beschikbaar gesteld voor de uitvoering. We bevelen aan de slagvaardigheid van het regieteam te bevorderen door
 - Aan de voorkant van het proces heldere kaders voor de uitvoering af te spreken
 - Het regieteam een mandaat te geven om binnen deze kaders de uitvoering ter hand te nemen
 - Gedurende de uitvoering als opdrachtgever op hoofdlijnen te sturen op basis van vertrouwen
 - Ruimte te geven voor het ontwikkelen van concrete proof-of-concepts en prototypes
- De taak van het regieteam is toezien op uitwerking van de activiteiten door de kwartiermakers. Aandachtspunt is dat de werkzaamheden van de kwartiermakers passen binnen de samenhang van het werkplan, zonder daarbij de verschillen tussen de domeinen uit het oog te verliezen. Er moet voldoende ruimte zijn voor bottum-up processen. Het gaat om de balans tussen gezamenlijkheid en eigenheid.
- Belangrijk is om nauwe aansluiting te houden bij de autonome ontwikkelingen bij de 'moederorganisaties' van de informatiehuizen. De effectiviteit en efficiency van de toekomstige informatiehuizen is gebaat bij een goede verbinding tussen de reeds bestaande 'huizen' en hun aan te bouwen 'voorkamer'. In dat kader moet synergie en her—of gezamenlijk gebruik van voorzieningen steeds het uitgangspunt zijn.
- Ook dient er voldoende aandacht te zijn voor de verbinding met stakeholders. Bijvoorbeeld beleidsdirecties en wetgevingsjuristen zijn van belang, aangezien ook in 2017 nog gewerkt wordt aan relevante regelgeving, zowel inhoudelijk voor de domeinen als voor wat betreft het wettelijk vastleggen van het DSO (inclusief de informatiehuizen) als publiek stelsel. Bronhouders zijn

belangrijke stakeholders waarmee het contact moet worden geïntensiveerd.

- De verbinding tussen de werkzaamheden van de kwartiermakers en het deelprogramma DSO dient te worden versterkt. De keuzes die in het kader van de uitwerking van 'epics'⁸ door DSO worden gemaakt zijn van belang voor de ontwikkeling van informatieproducten, en vice versa.
- De rol van gebruikers bij de ontwikkeling van informatieproducten kan niet voldoende worden onderstreept. Met name betreft dat de bevoegde gezagen. Het succesvol realiseren van een vraaggestuurd stelsel is afhankelijk van de inzet van deze toekomstige gebruikers. Zij moeten meedenken over de behoefte van gebruikers en over uitvoeringsmodaliteiten. Het bleek in 2016 echter lastig de betrokkenheid van bevoegde gezagen te organiseren. Naar onze mening zijn de koepelorganisaties VNG, IPO, UvW en Rijk hiervoor aan zet. We adviseren de Programmaraad aan om hier in 2017 scherp op te zijn.
- Bij uitvoering van het werkplan dient zoveel als mogelijk te worden uitgegaan van ervaringen van de praktijk (informatiebehoefte), aan te sluiten bij de "Agile" aanpak van DSO (de epics) en vroegtijdig zichtbaar resultaten te tonen, bijvoorbeeld aan de hand van pilots en prototypes. Het verdient aanbeveling de epics van DSO in samenwerking met kwartiermakers vorm te geven.
- Randvoorwaardelijk voor een tijdige en deugdelijke oplevering van eindresultaten in 2017 is het tijdig meekrijgen van kaders ((toets-) criteria). Voor besluitvorming over de eindresultaten is het verder van belang dat op voorhand duidelijk wordt afgesproken welk gremium welke rol heeft richting besluitvorming (bijvoorbeeld PR, OU, OGB).

⁸ Een epic is een beschrijving van de behoeften van een gebruiker ('user story'), aan de hand waarvan functionaliteiten van het stelsel stapsgewijs worden ontwikkeld.

Bijlagen

- 1) Overzicht 'no regret' activiteiten
- 2) Inventarisatie initiatieven vraagarticulatie
- 3) Document best practices obv pilots Groningen/Sloe
- 4) Beschrijving referentiearchitectuur
- 5) Rapportage gegevenskwaliteit
- 6) Rapportages informatiemodellering
 - a) Rapportage casus
 - b) Rapportage informatie verkeer
- 7) Werkplan Informatiehuizen 2017
- 8) Grafische weergave informatiehuis

RIVM

De zorg voor morgen begint vandaag